

KVIFOR SVELT AFRIKA?

Vi veit no at Afrika svelt. Og folks vilje og evne til å hjelpe er større enn dei fleste trudde. Mye større enn det politikarar trudde og kanskje også større enn det eldsjelene som starta "Band Aid" og "Live Aid" trudde. Men veit vi kvifor Afrika svelt? Er det nok å få vite at det er tørke? Tørke har jo Afrika med jamne mellomrom. Kvifor får denne tørken så katastrofale utslag? Er det nok å få vite at vi har ørkenspreiing? Veit vi noe om kvifor Sahara veks? Er vi ikkje nøgde med å sende nødhjelp kvar gong situasjonen i Afrika blir litt verre, må kunnskapane om kvifor folk svelt spreiaast like langt som musikken til "Live Aid".

Samfunn og ressursgrunnlag

Dagens situasjon har si utviklingshistorie som går både ein og to generasjonar bakover. Tørken er berre utløysaren for eit økologisk samanbrot som har vore førebudd lenge gjennom samfunnsendingar sett i gang av påverknader frå den industrialiserte verda. Den lettast synlege delen av problemet er veksten i folketal, men kjernen i problemet er samanhengen mellom samfunnets organisering og det ressursgrunnlaget som skal nyttast til å produsere mat for folk. Det vi skal laste oss sjølve for, er ikkje å ha vore med å påverka desse samfunna, men at vi har vore med å endre samfunnsinstitusjonar utan å tenke på eller interessere oss for samspelet mellom samfunn og naturgrunnlag. Anten vi på kapitalistisk vis var ute etter rask og stor profitt eller vi reiste ut for å hjelpe i beste kristne meining av ordet, har vi vore med på å rive ned gamle institusjonar for ressursforvaltning tilpassa sårbare økosystem. Dei nye institusjonane vi var med å forme klarte ikkje å forvalte ressursane på ein slik måte at dei på lang sikt kunne yte same matmengda.

Samanbrot i økosystem

I eit landskap der ein i regnfattige år ligg på grensa til å bli ørken, kan kvegghald kombinert med litt jordbruk vere den økologiske tilpassinga som gir størst sjanse til å overleve på lang sikt. Når folkemengda i eit kveggsamfunn aukar, vil talet både på familiar og kvegflokkar vekse. Når så mengda av folk og fe er vorte så stor at ein er i ferd med å overbeite landskapet i gode år, vil ein i første tørkeperiode komme inn i ein vond sirkel som gir samanbrot i økosystemet. Ettersom dyra beiter ned vegetasjonen aukar fordampinga og det vesle som kjem av nedbør gir enno mindre gras enn før. Medan folk og dyr svelt i hel, er landskapet i ferd med å bli til ørken. Færre stammekrigar og betra helsestell i 50 og 60-åra gav auke i folketalet i 60 og 70-åra og økologisk samanbrot i 80-åra.

Jordbrukshjelp

Borar ein brønnar vil ein kunne auke jordbruksproduksjonen og halde liv i dyreflokkane gjennom den årlege tørkeperioden. Slik har ein skaffe mat til ei større folkemengd. Men samtidig har ein ofte senka grunnvatnet slik at vegetasjonen andre stader enn der ein vatnar er meir sårbart for tørke. Brønnboring har vore med å førebu katastrofen.

Energimangel

Fleire folk har bruk for meir brensel til matlaging. Når ein fjernar meir trevirke enn tilveksten i landskapet gir grunnlag for, minkar jordas evne til å halde på vatn. Fordampinga aukar og landskapet blir meir sårbart både for tørke og utvasking av kraftig regn.

Problemet

Ein kunne seie at problemet er for mye sol eller for lite regn. Men det er det heller lite hjelp i. Det er og lite hjelp i å sjå at i høve til minimumsfaktoren vatn og med den teknologi og organisasjon desse samfunna har, så er der for mange folk. Valet Mathus gav oss mellom seksuelt avhald og krig, pest og sjukdom er ikkje dei einaste alternativa. Og når folkemengda alt er der skulle det i vår kultur vere lettare å gjere framlegg om endringar i samfunnets organisering enn om å redusere folkemengda. Meir konkret kan ein seie at problemet er å lage samfunnsinstitusjonar som kan fordele kontrollen over ressursane til aktørar som er motivert både til å produsere mat og til å gjere det på ein måte som tar vare på ressursgrunnlaget. Vestens U-hjelp har hatt ein tendens til sjå bort frå dette problemet. U-hjelp tyder stundom underutviklingshjelp.

Matvarehjelp

Politikarar anten dei er diktatorar eller folkevalde treng ei viss form for populær støtte. Som eit minimum må det sørgjast for nok mat til dei som lever nærast slottet. Med U-hjelp i form av matgåver eller subsidierte matvarer er det lett å selje maten rimelegare enn det landets egne jordbrukarar kan produsere for. Landets eigenproduksjon av mat går ned og landet blir meir avhengig av "hjelp" enn det var før.

Transportproblem og byvekst

Når naturgrunnlaget for den tradisjonelle levemåten på landsbygda byrjar svikte, vil folk rimelegvis ta vegen til byen der matforsyninga synest rimeleg sikker uavhengig av vêrlaget. Det internasjonale "hjelpemiddelet" fører mat relativt lett fram til dei større byane. Men å få det vidare ut på landsbygda er ofte vanskeleg. Lagringstida kan bli lang. Rotter og råte tar sin del av den. Men eit uoffisielt fordelingsapparat tar også mye av den. Kor mye er vanskeleg å vite, men det synest rimeleg å tru at korrupsjon og tjuveri fordeler ein god prosent av mye matvarehjelp. Men neppe til dei som treng det mest. Også dette gjer tilgangen på mat i byane lettare enn på landsbygda. Og yter sitt til at Afrika har ein eksplosiv byvekst. Men problema ein har med å fordele maten fører til at hjelpeorganisasjonane bygg opp sitt eige transportapparat på sida av og ofte i konkurranse med det som normalt finst i landet. Når hjelpa tar slutt, er kanskje det vanlege fordelingsapparatet i dårlegare tilstand enn det var før.

Å gi gåver er ikkje lett, og til større dei er til vanskelegare er det.